

**ARANJAMENTUL ADMINISTRATIV
PENTRU STABILIREA PROCEDURII DE APLICARE A ACORDULUI
ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII SOCIALE ÎNTRE REPUBLICA
MOLDOVA ȘI REPUBLICA PORTUGHEZĂ**

**ARANJAMENTUL ADMINISTRATIV
PENTRU STABILIREA PROCEDURII DE APLICARE A ACORDULUI ÎN
DOMENIUL SECURITĂȚII SOCIALE ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA
ȘI REPUBLICA PORTUGHEZĂ**

În scopul aplicării Acordului în domeniul securității sociale între Republica Moldova și Republica Portugheză, semnat la Lisabona la 11 februarie 2009, denumit în continuare „Acord”,

Autoritățile competente moldave și portugheze, în conformitate cu litera a) alineatul 1 al Articolului 23 al Acordului, au convenit asupra următoarelor prevederi:

**PARTEA I
Dispoziții generale**

**Articolul 1
Definiții**

În scopul aplicării prezentului Aranjament, termenii și expresiile utilizate în acesta au semnificația care le-a fost atribuită în Articolul 1 al Acordului.

**Articolul 2
Organele de legătură**

1 – În conformitate cu litera d) alineatul 1 al Articolului 23 al Acordului, următoarele organe sunt desemnate ca “organe de legătură”:

- a) Pentru Republica Moldova: Casa Națională de Asigurări Sociale;
- b) Pentru Republica Portugheză: Direcția Generală de Securitate Socială.

2 – Organele de legătură vor:

- a) Stabili de comun acord colectarea documentelor necesare pentru aplicarea Acordului și a prezentului Aranjament;
- b) Întreprinde de comun acord măsuri de natură administrativă necesare pentru aplicarea prezentului Aranjament;
- c) Întreprinde măsuri pentru informarea persoanelor interesate asupra drepturilor lor și procedurilor potrivite pentru exercitarea drepturilor acestora.

**Articolul 3
Admiterea la asigurarea benevolă – aplicarea Articolului 5 al Acordului**

1 – Pentru aplicarea prevederilor alineatului 1 al Articolului 5 al Acordului, persoana interesată trebuie să prezinte instituției competente **un certificat cu privire la perioadele de asigurare realizate în conformitate cu legislația căreia a fost supus ultima dată.**

2 – Certificatul se eliberează, la cererea persoanei interesate, de către instituția competentă a Statului Contractant legislației căreia aceasta a fost supusă ultima dată.

3 – **În cazul în care solicitantul nu prezintă certificatul menționat, instituția competentă îl va obține de la instituția competentă a celuilalt Stat Contractant.**

N. I. I. I.

PO

Articolul 4

Evitarea cumulului de prestații – aplicarea Articolului 7 al Acordului

În cazul în care, conform alineatului 3 al Articolului 7 al Acordului, prestațiile datorate sunt simultan micșorate, suspendate sau sistate în conformitate cu legislația ambelor State Contractante, micșorarea, suspendarea sau sistarea fiecărei prestații nu va depăși o jumătate din suma corespunzătoare cu cea care ar fi trebuit să fie micșorată, suspendată sau sistată din prestație.

Articolul 5

Reguli de totalizare a perioadelor de asigurare

Pentru totalizarea perioadelor de asigurare realizate conform legislației celor două State Contractante în temeiul Acordului, instituția competentă va aplica următoarele reguli:

- a) În cazul în care o perioadă de asigurare, realizată în sistemul de asigurări obligatoriu în conformitate cu legislația unui Stat Contractant, integral sau parțial coincide cu o perioadă de asigurare realizată în sistemul de asigurări benevol în conformitate cu legislația celuilalt Stat Contractant, instituția competentă va lua în considerare numai perioada realizată în sistemul de asigurări obligatoriu;
- b) În cazul când o perioadă de asigurare, alta decât perioada asimilată, realizată în conformitate cu legislația unui Stat Contractant coincide cu o perioadă asimilată realizată în conformitate cu legislația celuilalt Stat Contractant, instituția competentă va lua în considerare numai acea parte a perioadei de asigurare care nu se suprapune;
- c) Orice perioadă considerată ca fiind simultan echivalentă, în întregime sau parțial, în conformitate cu legislația celor două State Contractante, este luată în considerare numai de către instituția Statului Contractant în conformitate cu legislația căruia persoana a fost asigurată obligatoriu ultima dată înainte de perioada menționată, în partea în care nu se suprapune;
- d) În cazul menționat în litera c), dacă persoana asigurată nu a fost asigurată obligatoriu conform legislației unui Stat Contractant înainte de perioada menționată, aceasta din urmă va fi luată în considerare de către instituția competentă a Statului Contractant conform legislației căruia persoana a fost asigurată obligatoriu pentru prima dată după perioada în cauză;
- e) În cazul în care nu este posibilă determinarea cu exactitate a perioadei de timp în care anumite perioade de asigurare au fost realizate conform legislației unui Stat Contractant, aceste perioade se prezumă a nu se suprapune cu perioadele de asigurare realizate în conformitate cu legislația celuilalt Stat Contractant și, în caz că sunt avantajoase, sunt luate în considerare.

PARTEA a II-a

Aplicarea dispozițiilor generale ale Acordului pentru determinarea legislației aplicabile

Articolul 6

Formalitățile în caz de detașare a unui lucrător în conformitate cu alineatele 1, 2 și 4 ale Articolului 9 al Acordului

1 – În cazurile prevăzute la alineatele 1 și 4 ale Articolului 9 al Acordului, autoritatea competentă sau instituția competentă în care lucrătorul este asigurat trimite angajatorului sau

V. I. I. I. I.

P. I. I. I. I.

lucrătorului, în dependență de faptul dacă el este un lucrător angajat sau un lucrător independent, la cererea acestuia, un certificat care să confirme că persoana în cauză continuă a fi supusă legislației pe care o aplică această autoritate sau instituție, indicând anticipat perioada de detașare.

2 – Certificatul menționat în alineatul 1 conține toată informația referitoare la lucrător și angajatorul său, precum și durata perioadei de detașare, denumirea și adresa întreprinderii sau organului în care va fi desfășurată activitatea, ștampila autorității competente sau a instituției competente, precum și data emiterii certificatului.

3 – În cazul prevăzut la alineatul 1 al Articolului 9 al Acordului, angajatorul, înainte de finalizarea primei perioade de 24 luni, solicită acordul autorității sau organului desemnat al Statului Contractant de la locul de detașare, în formularul stabilit pentru acest scop.

4 – Autoritatea sau organul desemnat al Statului Contractant de la locul de detașare, prevăzute la alineatul 3, indică în formularul menționat decizia luată, trimite o copie angajatorului și o altă copie autorității celui alt Stat Contractant, păstrând o a treia copie pentru sine însăși.

5 – În cazul în care detașarea lucrătorului încetează înainte de data stabilită inițial, întreprinderea care îl angajează în mod normal comunică despre situația creată autorității competente sau instituției Statului Contractant pe teritoriul căruia lucrătorul este asigurat, care fără întârziere va informa autoritatea sau instituția competentă a celui alt Stat Contractant.

Articolul 7

Exercitarea dreptului la opțiune de către personalul angajat de către misiunile diplomatice și oficiile consulare – aplicarea alineatului 3 al Articolului 10 al Acordului

1 – Persoana angajată care a exercitat dreptul la opțiune prevăzut la alineatul 3 al Articolului 10 al Acordului va informa instituția competentă a Statului Contractant pentru legislația cărui Stat a optat și, concomitent, va notifica angajatorul său despre acest fapt.

2 – Instituția prevăzută la alineatul 1 va înmâna lucrătorului angajat un certificat care să ateste faptul că acesta este supus legislației pe care această instituție o aplică și va informa instituția competentă a celui alt Stat Contractant.

PARTEA a III-a

Aplicarea dispozițiilor Acordului referitoare la diferitele categorii de prestații

CAPITOLUL I

Boală și maternitate, paternitate și adopție – prestații în bani

Articolul 8

Certificatul privind perioadele de asigurare – aplicarea Articolului 12 al Acordului

1 – Pentru aplicarea prevederilor Articolului 12 al Acordului, lucrătorul trebuie să prezinte instituției competente un certificat în care să fie menționate perioadele de asigurare realizate în conformitate cu legislația căreia acesta a fost supus ultima dată.

V. I. ...

P. ...

2 – Acest certificat se eliberează la cererea lucrătorului de către instituția competentă a Statului Contractant pe teritoriul căruia acesta a fost ultima dată asigurat.

3 – Dacă lucrătorul nu prezintă certificatul, instituția competentă îl va obține de la instituția competentă a celuilalt Stat Contractant.

Articolul 9

Prestații în bani în cazul domiciliului într-un Stat Contractant, altul decât cel competent – aplicarea Articolului 13 al Acordului

1 – Pentru a beneficia de prestații în bani în conformitate cu Articolul 13 al Acordului, lucrătorul trebuie să depună fără întârziere o cerere la instituția competentă, fie direct fie prin intermediul instituției de la locul de domiciliu, care o va transmite instituției competente.

2 – Lucrătorul menționat la alineatul 1 care cade sub incidența Articolului 25 al prezentului Aranjament, la cererea instituției competente, poate fi supus controlului administrativ și investigărilor medicale în conformitate cu regulile prevăzute de legislația aplicabilă de către instituția de la locul de domiciliu.

CAPITOLUL II

Pensii de invaliditate, bătrînețe și de urmaș și prestații în caz de deces

SECȚIUNEA I

Pensii de invaliditate, bătrînețe și de urmaș

Articolul 10

Depunerea cererilor pentru prestații – aplicarea Articolelor 15 și 16 ale Acordului

1 – Pentru a beneficia de pensii de invaliditate, bătrînețe și de urmaș în conformitate cu Articolele 15 și 16 ale Acordului, un lucrător sau urmașul acestuia, care domiciliază în Moldova sau în Portugalia, vor depune o cerere la instituția competentă a Statului Contractant pe teritoriul căruia persoana interesată domiciliază, în conformitate cu procedurile prevăzute de legislația pe care o aplică această instituție.

2 – În cazul în care solicitantul domiciliază pe teritoriul unui Stat terț, acesta va prezenta cererea instituției competente a Statului Contractant legislației căruia lucrătorul a fost supus ultima dată.

3 – Dacă cererea este prezentată instituției, alta decât cea menționată la alineatele 1 și 2 ale prezentului Articol, această instituție va transmite fără întârziere cererea instituției la care aceasta trebuia depusă, indicînd data în care cererea a fost recepționată.

4 – Data menționată la alineatul 3 va fi considerată data depunerii cererii la cea din urmă instituție.

Articolul 11

Documente și informații

Depunerea cererilor prevăzute la Articolul 10 al prezentului Aranjament este supusă următoarelor reguli:

V. I. vrel

PMJ

- a) Cererea trebuie să fie însoțită de documente justificative solicitate și trebuie întocmită în modul stabilit de legislația:
 - i) Statului Contractant pe al cărui teritoriu solicitantul domiciliază în cazul prevăzut la alineatul 1 al Articolului 10;
 - ii) Statului Contractant legislației căruia lucrătorul a fost supus ultima dată în cazul prevăzut la alineatul 2 al Articolului 10.
- b) Exactitatea informației prezentate de către solicitant trebuie să fie justificată de documente oficiale anexate la formularul cererii sau confirmată de către organele competente ale Statului Contractant căruia aparține instituția care a primit cererea;
- c) Solicitantul trebuie să indice, în măsura posibilității, instituția sau instituțiile ale celor două State Contractante în care lucrătorul a fost asigurat, precum și angajatorul sau angajatorii pentru care a desfășurat activitatea în acele State Contractante.

Articolul 12

Formularele utilizate pentru instrumentarea cererilor

- 1 – La instrumentarea cererilor pentru prestații instituția care a primit cererea va utiliza un formular de legătură, duplicatul căruia îl va transmite instituției competente a celuilalt Stat Contractant.
- 2 – Transmiterea formularului de legătură substituie documentele justificative atâta timp cât datele care se conțin în formular sunt autentificate de instituția trimitătoare care va confirma că documentele originale conținute în dosar corespund datelor prezentate în formular.

Articolul 13

Proceduri care trebuie urmate de către instituțiile competente

- 1 – Instituția care recepționează cererea va indica în formularul prevăzut în Articolul 12 al prezentului Aranjament data în care a fost depusă cererea, perioadele de asigurare realizate de către lucrător în conformitate cu legislația pe care o aplică, precum și drepturile posibile care rezultă din aceste perioade.
- 2 – În cazul în care cererea se referă la prestații de invaliditate, instituția prevăzută la alineatul 1 anexează la formularul de legătură rapoartele medicale de care dispune, pentru aplicarea propriei legislații.
- 3 – Instituția competentă a celuilalt Stat Contractant completează formularul de legătură indicând perioadele de asigurare realizate în conformitate cu legislația pe care o aplică și drepturile posibile dobândite de către solicitant, recurgând, dacă este necesar, la totalizarea perioadelor de asigurare prevăzută în Articolul 15 al Acordului. Această instituție va returna fără întârziere o copie a formularului astfel completată instituției care a recepționat cererea.
- 4 – La recepționarea copiei formularului de legătură, instituția care a primit cererea, după stabilirea dreptului la prestații, recurgând, în măsura în care este necesar, la totalizarea perioadelor de asigurare prevăzută în Articolul 15 al Acordului, va informa despre decizia sa instituția competentă a celuilalt Stat Contractant.

V. Iure

Articolul 14
Notificarea deciziilor

Instituția competentă al fiecărui Stat Contractant va înștiința solicitantul despre decizia luată, menționând temeiul și termenele de atac și va trimite o copie instituției competente a celuilalt Stat Contractant.

Articolul 15
Convertirea valutei

Pentru aplicarea dispozițiilor alineatului 5 al Articolului 16 al Acordului, convertirea sumelor de pensie în valuta națională a celor două State Contractante se efectuează la cursul oficial valabil la data când această prevedere trebuie să fie aplicată.

SECȚIUNEA II
Ajutor de deces

Articolul 16
**Certificatul privind perioadele de asigurare – aplicarea
Articolului 17 al Acordului**

În cazurile de aplicare a Articolului 17 al Acordului, instituția competentă a unui Stat Contractant va obține de la instituția competentă a celuilalt Stat Contractant un certificat privind perioadele de asigurare realizate în conformitate cu legislația celui din urmă Stat Contractant.

CAPITOLUL III
Șomaj

Articolul 17
Plata prestațiilor – aplicarea Articolului 18 al Acordului

Prestațiile de șomaj prevăzute în Articolul 18 al Acordului sunt plătite în conformitate cu procedurile și termenele prevăzute de legislația pe care o aplică fiecare Stat Contractant.

CAPITOLUL IV
Accidente de muncă și boli profesionale – prestații în bani

Articolul 18
**Prestații în bani în cazul domiciliului în Statul Contractant, altul
decît cel competent – aplicarea Articolului 19 al Acordului**

- 1 – Pentru a beneficia de prestațiile în bani prevăzute la Articolul 19 al Acordului, un lucrător sau urmașii acestuia trebuie să depună o cerere instituției competente fie direct, fie prin intermediul instituției de la locul de domiciliu, care o va transmite instituției competente.
- 2 – Instituția competentă verifică dreptul lucrătorului sau a urmașilor săi în conformitate cu legislația pe care o aplică și stabilește cuantumul prestațiilor.
- 3 – Aceeași instituție informează în mod direct solicitantul despre decizia sa, justificată în mod corespunzător, menționând temeiul și termenele de atac.

Articolul 19
**Evaluarea gradului de incapacitate – aplicarea alineatului 1
al Articolului 20 al Acordului**

1 – Pentru evaluarea gradului de incapacitate în cazurile prevăzute la alineatul 1 al Articolului 20 al Acordului, lucrătorul trebuie să prezinte instituției competente toată informația privind accidentele de muncă sau bolile profesionale contractate în perioada când acesta a fost supus legislației celui alt Stat Contractant, indiferent de gradul de incapacitate rezultat din aceste cazuri.

2 – Informația menționată la alineatul 1 va fi confirmată, în măsura posibilității, de către instituția competentă a Statului Contractant, pe teritoriul căruia a survenit accidentul sau a fost diagnosticată boala profesională.

Articolul 20
**Procedurile în cazul expunerii aceluiași risc al unei boli profesionale în
ambele State Contractante – aplicarea Articolului 21 al Acordului**

1 – În cazurile prevăzute la Articolul 21 al Acordului, notificarea cu privire la boala profesională este transmisă instituției competente a Statului Contractant pe teritoriul căruia persoana care a suferit o boală profesională a desfășurat pentru ultima dată o activitate susceptibilă a fi cauza bolii profesionale respective, sau instituției de la locul de domiciliu, care va expedia, fără întârziere, notificarea instituției competente.

2 – În cazul când instituția competentă a Statului Contractant pe teritoriul căruia lucrătorul ultima dată a desfășurat activitatea susceptibilă a fi cauza bolii profesionale respective constată că lucrătorul sau urmașii lui nu întrunesc condițiile legislației pe care instituția o aplică, chiar luând în considerare dispozițiile alineatelor 2 și 3 ale Articolului 20 al Acordului, instituția va:

- a) trimite, fără întârziere, instituției Statului Contractant pe teritoriul căruia persoana care a suferit boala a desfășurat anterior o activitate susceptibilă a fi cauza bolii certificatul și documentele de însoțire, precum și o copie a deciziei la care se face referire în litera b);
- b) notifica simultan persoana interesată despre decizia sa de a respinge cererea, menționând anume condițiile necesare a fi întrunite pentru deschiderea dreptului la prestații, motivele și termenele de atac, precum și data transmiterii certificatului instituției de investigare.

Articolul 21
Agravarea unei boli profesionale - aplicarea Articolului 22 al Acordului

1 – Pentru aplicarea Articolului 22 al Acordului, lucrătorul trebuie să furnizeze instituției Statului Contractant de la locul nou de domiciliu toată informația necesară cu privire la prestațiile acordate anterior pentru boala profesională în cauză. Instituția poate să se adreseze instituției anterior competente pentru a obține informație suplimentară.

2 – În cazul prevăzut la litera a) a Articolului 22 al Acordului, dacă lucrătorul nu a desfășurat pe teritoriul Statului Contractant de la locul nou de domiciliu o activitate susceptibilă să cauzeze agravarea bolii profesionale respective, instituția de la locul nou de domiciliu va expedia instituției competente a celui alt Stat Contractant o copie a deciziei de

Time

PS

respingere a cererii despre care persoana interesată a fost deja notificată, aplicînd, la necesitate, dispozițiile alineatului 2 al Articolului 20 al prezentului Aranjament.

3 – În cazul prevăzut la litera b) a Articolul 22 al Acordului, dacă lucrătorul a desfășurat efectiv pe teritoriul Statului Contractant de la locul nou de domiciliu o activitate susceptibilă a cauza agravarea bolii profesionale respective, instituția de la locul nou de domiciliu va informa instituția competentă a celuilalt Stat Contractant despre obligațiunile de care este responsabilă.

Articolul 22

Contestarea împotriva unei decizii de respingere a cererii

În cazul în care a fost înaintată o contestare împotriva unei decizii de respingere a cererii luate de instituția competentă a Statului Contractant pe teritoriul căruia persoana care a suferit o boală profesională a desfășurat pentru ultima dată o activitate susceptibilă să cauzeze boala profesională respectivă, această instituție va informa instituția celuilalt Stat Contractant despre acest fapt și despre decizia finală.

Articolul 23

Desemnarea instituțiilor competente

Pentru aplicarea Articolelor 19 - 22 ale Acordului, următoarele organe sunt desemnate ca instituții competente:

- a) Pentru Republica Moldova: Casa Națională de Asigurări Sociale;
- b) Pentru Republica Portugheză: Institutul de Securitate Socială prin intermediul Centrului Național de Protecție contra Riscurilor Profesionale.

PARTEA a IV-a **Dispoziții diverse**

Articolul 24 **Obligațiunea de informare**

Instituțiile competente ale unui Stat Contractant vor informa fără întârziere instituțiile competente ale celuilalt Stat Contractant despre toate faptele de care au luat cunoștință, relevante pentru aplicarea Acordului și a prezentului Aranjament, în special cele legate de menținerea dreptului la prestații.

Articolul 25 **Controalele administrative și investigațiile medicale**

1 – Controalele administrative și investigațiile medicale ale persoanelor îndreptățite la prestații în conformitate cu legislația unui Stat Contractant, care domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat Contractant, sunt efectuate la cererea instituției competente, de către instituția de la locul de domiciliu sau de către organul de legătură care poate utiliza serviciile instituției desemnate de aceasta.

2 – Instituția competentă totodată rezervă dreptul ca persoana îndreptățită la prestații să fie examinată de către un medic la opțiunea aceleiași instituții competente.

V. I. Iure

Articolul 26

Determinarea gradului și grupei de invaliditate

1 – Pentru stabilirea gradului și grupei de invaliditate, instituțiile celor două State Contractante iau în considerare rapoartele medicale și informația de natură administrativă obținute de către instituția celui alt Stat Contractant, fiecare instituție rezervând totodată dreptul, ca prin intermediul unui medic ales de ea să solicite examinarea beneficiarului.

2 – Costurile rezultate din controlul administrativ și investigațiile medicale, necesare pentru acordarea sau revizuirea prestațiilor sunt rambursate de către instituția în numele căreia a fost efectuat controlul, instituției care a fost responsabilă de acesta, în baza tarifelor aplicate de cea din urmă instituție.

3 – Rambursările prevăzute la alineatul 2 vor fi efectuate prin intermediul următoarelor instituții:

- a) În Republica Moldova: Casa Națională de Asigurări Sociale;
- b) În Republica Portugheză: Institutul de Securitate Socială prin intermediul Departamentului de Administrare Financiară.

Articolul 27

Restabilirea plății prestațiilor

În cazul în care, după suspendarea unei prestații acordate în conformitate cu legislația unui Stat Contractant, persoana în cauză redobândește dreptul său la aceeași prestație având domiciliul pe teritoriul celui alt Stat Contractant, instituțiile în cauză vor efectua schimbul de informații relevante, în scopul reluării plății prestației respective.

Articolul 28

Plata prestațiilor

Prestațiile în bani datorate de către instituțiile competente ale celor două State Contractante vor fi plătite direct persoanei interesate, indiferent de faptul dacă domiciliază pe teritoriul unuia sau celui alt Stat Contractant, fără rețineri din suma datorată de taxe poștale și bancare, care sunt suportate de către instituția responsabilă pentru plată.

Articolul 29

Confirmarea vieții și statutului civil

Instituțiile competente ale celor două State Contractante pot solicita de la persoana în cauză direct, fie prin intermediul instituției de la locul de domiciliu, certificatul privind aflarea în viață a persoanei și confirmarea statutului civil, precum și alte documente necesare pentru verificarea dreptului la prestații sau menținerea acestora.

Articolul 30

Cereri, declarații sau cereri de contestare introduse în Statul Contractant, altul decât cel competent – aplicarea Articolului 26 al Acordului

Pentru aplicarea Articolului 26 al Acordului, autoritatea, instituția sau instanța de judecată care a recepționat cererea, declarația sau cererea de contestare o va transmite fără întârziere autorității, instituției sau instanței de judecată a celui alt Stat Contractant, indicând data recepționării.

V. Tura

Articolul 31
Comitetul mixt

Autoritățile competente vor constitui un comitet mixt cu caracter tehnic care se va întruni alternativ în Moldova și în Portugalia, pentru a:

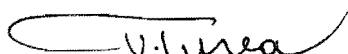
- a) expune opinii motivate asupra problemelor de interpretare și aplicare a Acordului și a prezentului Aranjament;
- b) stabili modelul formularelor prevăzute în prezentul Aranjament, precum și procedurile necesare pentru aplicarea Acordului și a prezentului Aranjament;
- c) reglementa conturile existente între instituțiile Statelor Contractante;
- d) se pronunța asupra oricărei probleme prezentate spre examinare autorităților competente.

Articolul 32
Intrarea în vigoare

Prezentul Aranjament va intra în vigoare la data semnării, va produce efecte juridice începând cu data intrării în vigoare a Acordului și va rămîne în vigoare pe perioada valabilității acestuia.

ÎNTOCMIT în două exemplare la Lisabona, la 26 Octombrie 2011, în limbile moldovenească, portugheză și engleză, toate textele fiind egal autentice. În caz de divergențe la interpretarea textelor în limbile moldovenească și portugheză, textul în limba engleză va fi de referință.

Pentru Republica
Moldova

Valeriu Turea

Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al
Republicii Moldova în Republica
Portugheză

Pentru Republica
Portugheză

Luís Pedro Russo da Mota Soares

Ministrul Solidarității și Securității Sociale